

Toegankelijkheid en selectieprocedures van wo-masteropleidingen

factsheet - juni 2022

Deze factsheet geeft inzicht in de toegankelijkheid van wo-masteropleidingen en de selectieprocedures van selectieve masters. Er wordt weergegeven:

- hoeveel masteropleidingen selectie-eisen stellen
- welke selectiecriteria zij hanteren
- welke instrumenten ze inzetten om te peilen of studenten aan de selectie-eisen voldoen.

Deze factsheet is onderdeel van een [breder meerjarig onderzoek](#) van de inspectie naar selectie en toegankelijkheid in het hoger onderwijs.

Aanleiding

De afschaffing van het automatisch doorstroomrecht in 2014 gaf universiteiten meer mogelijkheden om kwalitatieve eisen te stellen voor de toelating tot een masteropleiding (WHW art.7.30b). Een geldig diploma van een aansluitende bacheloropleiding is niet altijd meer voldoende. Masteropleidingen kunnen studenten selecteren, bijvoorbeeld op motivatie, bepaalde vaardigheden of bestuurservaring. Studenten moeten deze vaardigheden of kwaliteiten aantonen, bijvoorbeeld via een toets of een gesprek.

De toegankelijkheid van het hoger onderwijs neemt af als er extra eisen worden gesteld. Ook kunnen sommige selectiecriteria en -instrumenten ongelijke kansen in de hand werken. Het is daarom zaak dat instellingen hier zorgvuldig mee omgaan.

De Tweede Kamer [vroeg de regering](#) om met voorstellen te komen die eisen stellen aan selectieprocedures. Naar aanleiding hiervan heeft de minister de inspectie gevraagd om onderzoek te doen naar de gehanteerde selectiecriteria en -instrumenten.

Bron: inventarisatie wo-masteropleidingen

De informatie in deze factsheet is gebaseerd op een uitvraag die de inspectie eind 2021 deed bij alle 13 bekostigde universiteiten (zonder de Open Universiteit). Daarbij is voor alle wo-masteropleidingen - net als eerdere jaren - gevraagd of er selectie-eisen gelden, of er een capaciteitsbeperking is en of hbo-bachelor-gediplomeerden worden toegelaten. Naar aanleiding van de vraag van de minister zijn er deze keer aanvullende vragen gesteld over welke selectiecriteria en -instrumenten gehanteerd worden.

Bevindingen in het kort

Toegankelijkheid gelijk gebleven - De toegankelijkheid van wo-masteropleidingen is sinds 2019 ongeveer gelijk gebleven. 57% van de masteropleidingen hanteert geen selectie-eisen of andere toegankelijkheidsbeperking. In 2019 was dat 54%.

Bijna kwart wo-masters niet toegankelijk voor hbo-bachelors - 23% van de wo-masteropleidingen is niet toegankelijk voor studenten met een hbo-bachelordiploma, ook niet via een schakelprogramma.

34% van de wo-masteropleidingen hanteert selectie-eisen - Sommige universiteiten selecteren meer dan andere. Research-masters selecteren vaak. Verder zijn er vooral binnen de sector Taal en Cultuur veel selecterende masteropleidingen.

Bijna alle selecterende wo-masteropleidingen kijken naar motivatie en cijfers - Daarnaast wordt regelmatig geselecteerd op vakspecifieke basiskennis, ervaring en/of cognitieve analytische vaardigheden.

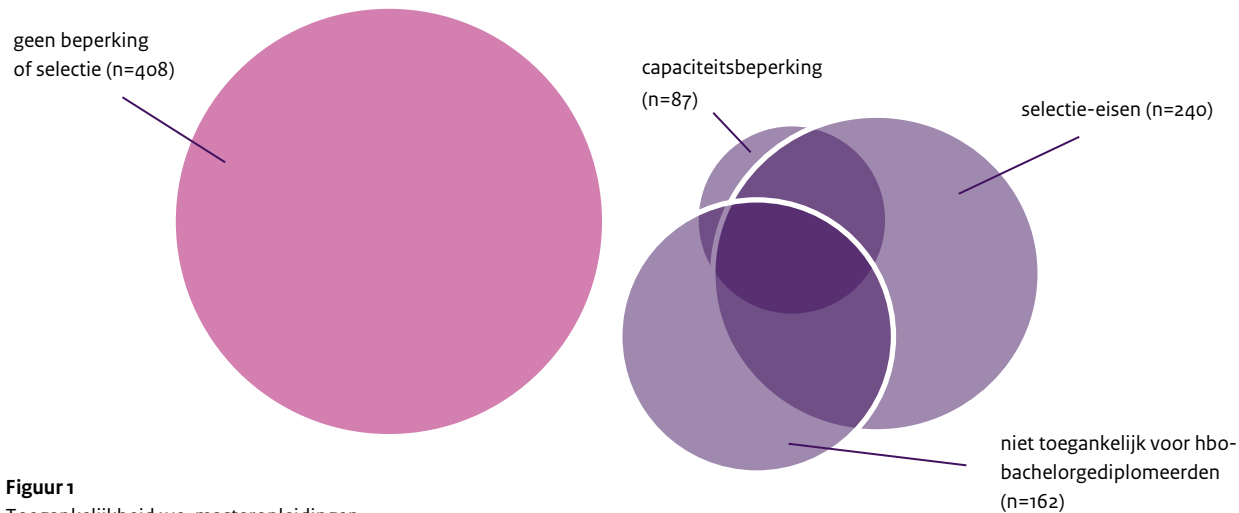
Bij selectie meestal 3 criteria - De meeste selecterende opleidingen hanteren 3 verschillende selectiecriteria. Een klein aantal opleidingen hanteert maar liefst 8, 9 of 10 criteria.

Verschiedende selectie-instrumenten gehanteerd - Veel selecterende opleidingen vragen om een cv, portfolio of cijferlijst. Selectiecriteria worden door opleidingen op uiteenlopende manieren gemeten.

Meer dan helft wo-masteropleidingen toegankelijk voor studenten met toereikend bachelordiploma

Wo-masteropleidingen kunnen beperkt toegankelijk zijn vanwege selectie-eisen, een capaciteitsbeperking, en/of doordat zij geen hbo-afgestudeerden toelaten. Van de 714 masteropleidingen aangeboden in collegejaar 2021-2022 zijn er 408 opleidingen die geen selectie of andere vorm van toegangsbeperking hanteren; hier kunnen studenten met een toereikend bachelordiploma (eventueel via een schakelprogramma) direct instromen. Dat is 57% van het totale aanbod.

240 wo-masteropleidingen hanteren selectie-eisen (34%), 87 opleidingen hebben een capaciteitsbeperking (12%) en 162 opleidingen (23%) geven aan niet toegankelijk te zijn voor studenten met een hbo-bachelordiploma, ook niet via een schakelprogramma. Opleidingen kunnen meerdere beperkingen tegelijk hanteren. Wo-masteropleidingen met een capaciteitsbeperking stellen – logischerwijs – bijna allemaal (91%) selectie-eisen.

Figuur 1
Toegankelijkheid wo-masteropleidingen

Research-masters zijn minder toegankelijk dan reguliere masters: 96 van de 103 research-masters (93%) hanteren één of meerdere beperkingen. 89% stelt selectie-eisen en 67% is niet toegankelijk voor hbo-bachelorgediplomeerden. Wanneer we alleen kijken naar reguliere masters (n=611), blijkt dat een kwart daarvan selecteert en 15% ontoegankelijk is voor hbo-afgestudeerden.

De meeste masteropleidingen die geen hbo-afgestudeerden toelaten gaven eerder aan dat dit komt doordat het niveau van hbo-bacheloropleidingen ontoereikend is of deze opleidingen onvoldoende aansluiten ([Inspectie van het Onderwijs, 2019](#)).

Toegankelijkheid gelijk gebleven

De toegankelijkheid van wo-masteropleidingen is ten opzichte van 2019 min of meer gelijk gebleven ([Inspectie van het Onderwijs, 2021](#)). Toen hanteerde 46% van alle masteropleidingen één of meer beperkingen - in 2021 is dat 43%. Het aandeel selecterende opleidingen was 37% en is nu 34%.

Definitie toelatings- en selectie-eisen

Uit het [begrippenkader](#) tot stand gekomen door OCW, UNL, LSVb en ISO:

Hoger onderwijsinstellingen dienen op basis van het bachelordiploma een inschatting te maken of de student over voldoende kennis en inzicht beschikt om de master met een goed gevolg af te leggen. Om de studenten aan te trekken die passen bij de opleiding, kan een instelling daarbij kwalitatieve eisen stellen. In de praktijk worden er twee soorten eisen gehanteerd:

Toelatingseisen gaan over de kennis en competenties die de student verworven kan hebben tijdens de bacheloropleiding en hebben dus een relatie met de inhoud van de graad bachelor.

Selectie-eisen gaan over vaardigheden van de student die buiten/boven de eindkwalificaties van de graad bachelor gaan. Dit kunnen aspecten zijn die een relatie hebben met de persoonlijke kwaliteiten van de student (motivatie) danwel met de uiteindelijke resultaten die in de vooropleiding behaald zijn (en uitstijgen boven het niveau van de eindkwalificatie van de opleiding).

Deze factsheet gaat in op selectie-eisen.

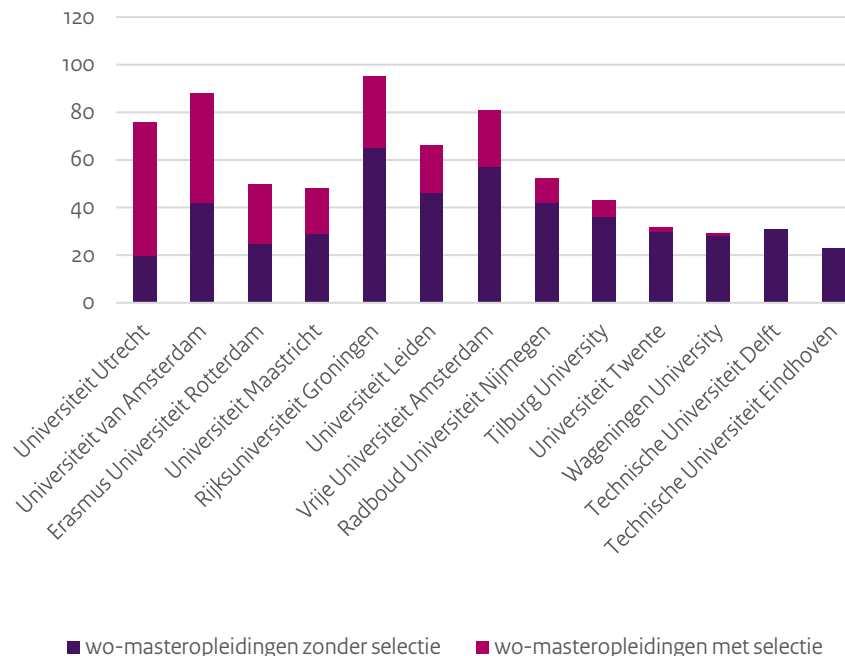
Verschillen tussen instellingen in selecterende wo-masteropleidingen

De verhouding tussen het aantal selecterende en niet-selecterende wo-masteropleidingen verschilt per instelling. Zo bieden de Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam en Erasmus Universiteit Rotterdam relatief veel masteropleidingen aan waarvoor studenten extra vaardigheden moeten aantonen (respectievelijk 74%, 52% en 50% van hun aanbod). Deze universiteiten bieden ook meer research-masters aan vergeleken met andere instellingen, wat het hoge aandeel selecterende opleidingen deels verklaart. Technische universiteiten stellen zelden of nooit selectie-eisen aan masterstudenten.

Meer selecterende opleidingen in bepaalde sectoren

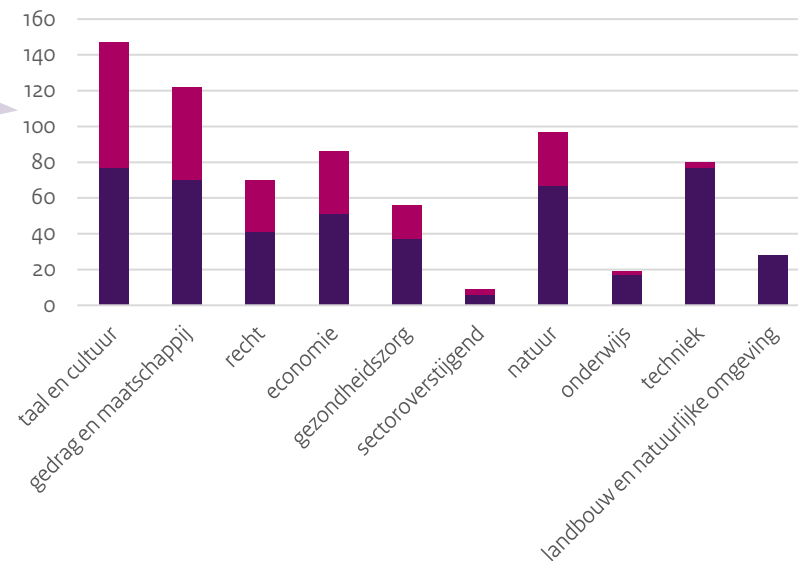
Er zijn ook verschillen tussen sectoren. Binnen de sector Taal en Cultuur zijn er veel selecterende opleidingen; bijna de helft van de wo-masteropleidingen in deze sector stelt selectie-eisen. Ook in de sectoren Gedrag en Maatschappij, Recht, en Economie vindt ten opzichte van de andere sectoren relatief vaak selectie plaats. In deze sectoren bevinden zich ook de meeste research-masters, maar er zijn ook veel reguliere masters die selecteren in deze sectoren. In andere sectoren, zoals Gezondheidszorg en Techniek, vindt selectie vaker al in de bachelor plaats, bij opleidingen met een capaciteitsbeperking ([Studiekeuze123, 2021](#)).

Figuur 2
Aantal selecterende en niet-selecterende wo-masteropleidingen per instelling

Meer dan **de helft** van de selectieve masters in de sectoren T&C en G&M is een **research-master**

Figuur 3
Aantal selecterende en niet-selecterende wo-masteropleidingen per sector

Meestal 3 selectiecriteria gehanteerd

Selecterende opleidingen kijken naar bepaalde kenmerken of capaciteiten waarover een student moet beschikken, zoals motivatie, hoge cijfers, of specifieke vaardigheden. Dit zijn de selectiecriteria. Selecterende opleidingen moeten minimaal 2 verschillende criteria hanteren (WHW art.7.30b, lid 5).

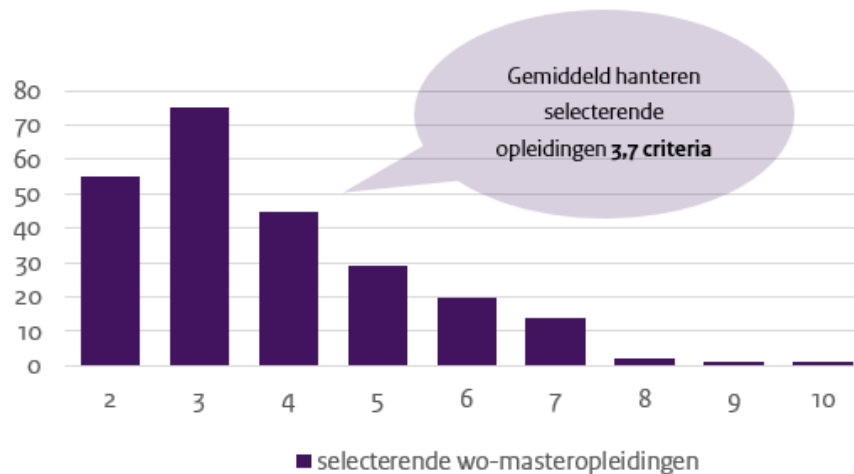
Van de selecterende wo-masteropleidingen (n=240) hanteren de meeste (31%) 3 verschillende selectiecriteria. 46% gebruikt 4 of meer criteria. Een klein aantal opleidingen (4 in totaal) hanteert maar liefst 8, 9 of 10 criteria. Er zijn geen duidelijke verschillen tussen instellingen en sectoren wat betreft het aantal gehanteerde criteria.

Selectie vaak op basis van motivatie en cijfers

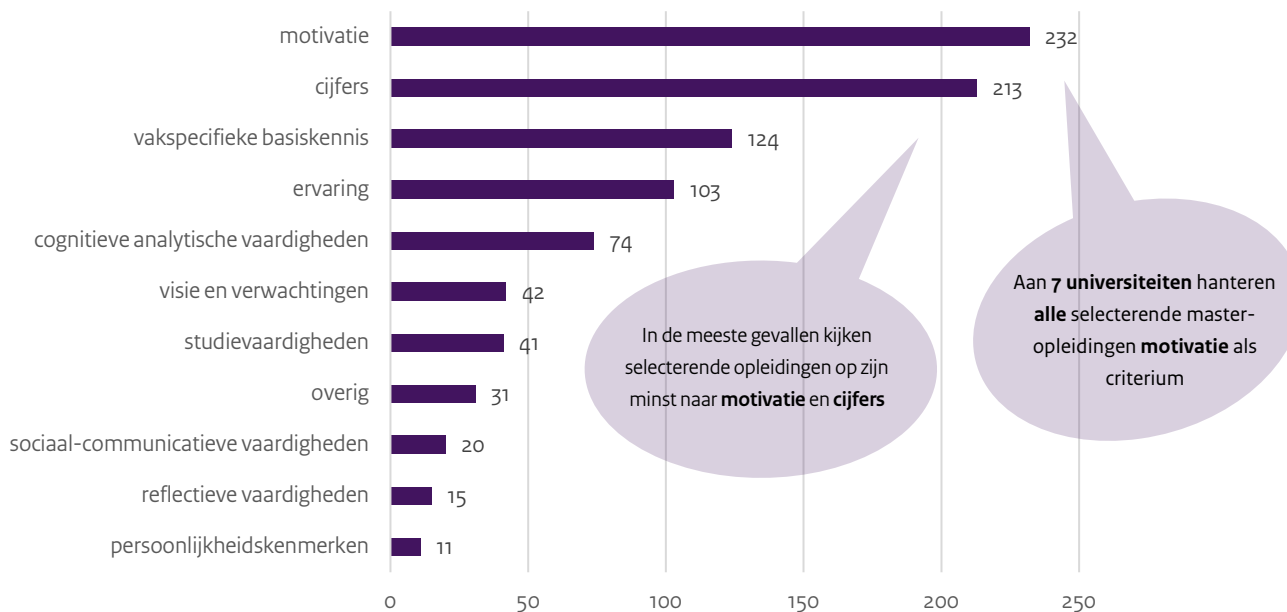
De meest gehanteerde selectiecriteria zijn motivatie (door 97% van de selecterende opleidingen) en cijfers (89%). 206 opleidingen (86%) kijken naar zowel motivatie als cijfers. Daarnaast worden masterstudenten regelmatig geselecteerd op basis van vakspecifieke basiskennis (52%), ervaring zoals stage- of werkervaring (43%) en cognitieve analytische vaardigheden zoals logisch redeneren of argumentatievaardigheden (31%).

Bij twee derde van de selecterende opleidingen wegen de verschillende gehanteerde criteria even zwaar. Bij de meeste andere opleidingen tellen cijfers of vakkennis het zwaarst, maar ook 'academische excellentie' wordt genoemd als zwaarstwegende criterium. Het is niet duidelijk wat opleidingen hieronder verstaan.

37 van de 240 selecterende opleidingen selecteren in meerdere fases. Er wordt dan bijvoorbeeld eerst een selectie gemaakt op basis van een motivatiebrief en de overgebleven studenten komen in een tweede ronde op gesprek, waarna een definitieve selectie wordt gemaakt.

Figuur 4
Aantal gehanteerde selectiecriteria

Figuur 5
Type gehanteerde selectiecriteria (aantal opleidingen dat criterium hanteert)

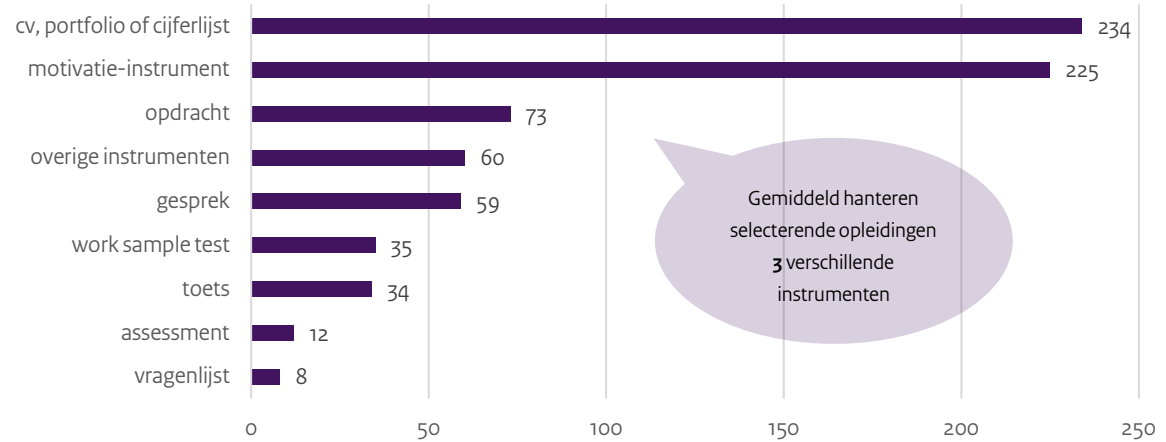
Gehanteerde selectie-instrumenten

Door middel van bepaalde instrumenten, zoals een cijferlijst of motivatiebrief - of een combinatie van instrumenten - wordt gepeild of studenten aan de selectiecriteria voldoen. Sommige instrumenten staan ter discussie, omdat ze kansongelijkheid in de hand kunnen werken. Zo moeten studenten soms betalen voor een test, wat studenten met weinig financiële middelen kan uitsluiten. Bij het schrijven van een brief zouden sommige studenten juist hulp kunnen inschakelen.

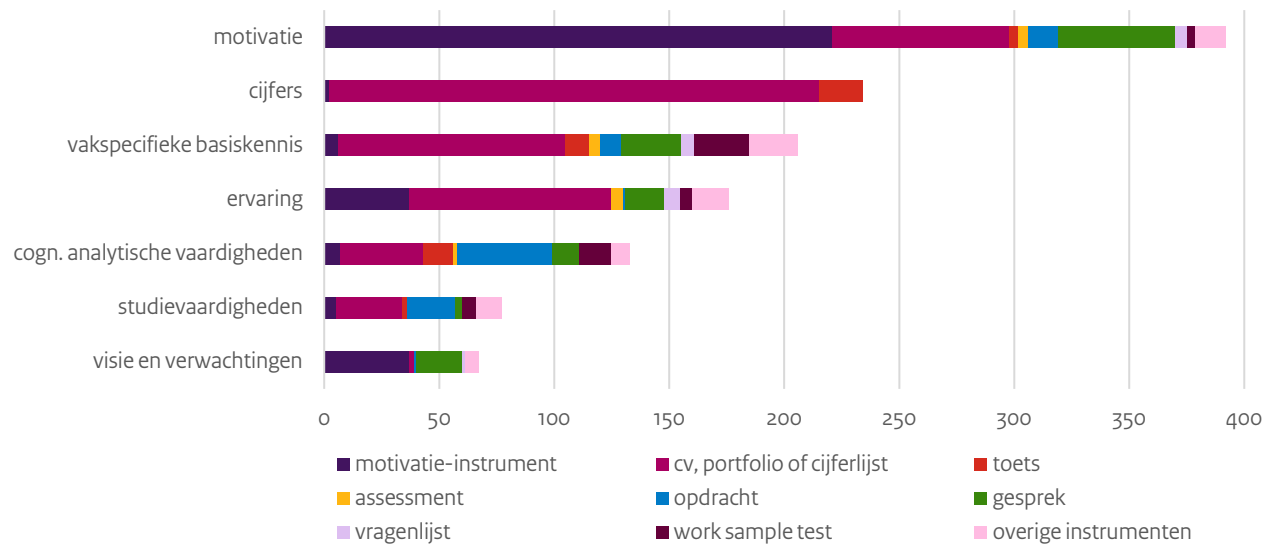
Uit de uitvraag blijkt dat aspirant-masterstudenten het meest wordt gevraagd een cv, portfolio of cijferlijst te overleggen (door 98% van de selecterende opleidingen). Daarnaast wordt er veel gebruik gemaakt van een motivatie-instrument, dat kan een motivatiebrief, -gesprek, -opdracht of -video zijn. 73 opleidingen laten kandidaten een opdracht maken en 59 opleidingen zetten een gesprek in als instrument – dit kan een interview of groepsgesprek zijn of een gesprek met een simulatiepatiënt. Opvallend is dat selecterende opleidingen in de sector Economie (n=35) relatief vaak (73%) een toets als selectie-instrument hanteren.

Criteria op uiteenlopende manieren gemeten

De motivatie van een student wordt logischerwijs vaak gepeild met een motivatie-instrument, maar soms ook afgeleid uit een cv, portfolio, cijferlijst of uit een gesprek. Opvallend is dat een cv, portfolio of cijferlijst wordt gebruikt om uiteenlopende vaardigheden en kwaliteiten te beoordelen, waaronder motivatie, cijfers, ervaring, vakspecifieke basiskennis en studievoordigheden. Selectiecriteria worden door opleidingen met verschillende (combinaties van) instrumenten gemeten. Waarom opleidingen voor bepaalde criteria en instrumenten kiezen wordt verder verkend in het lopende inspectie-onderzoek naar selectieprocedures, waarvan het rapport eind 2022 zal verschijnen.

Figuur 6
Gehanteerde selectie-instrumenten (aantal opleidingen dat instrument hanteert)

Figuur 7
Gehanteerde instrumenten per selectiecriteria (combinaties van instrumenten mogelijk)